

T.C.
DANIŞTAY
DÖRDÜNCÜ DAİRE

Esas No : 2023/11514

Karar No : 2024/2866

DAVACILAR

1- Adaların **Tabii** Değerlerini

Koruma ve Turizm Vakfı

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

VEKİLLERİ

: Av. Pervin Çelik (E-Tebligat)

DAVALILAR

: 1- Cumhurbaşkanlığı - ANKARA

2- Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı - ANKARA

VEKİLLERİ

: Burak Öz, Hukuk Müşaviri (E-Tebligat)

DAVANIN KONUSU

:05/11/2021 tarih ve 31650 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan, 2872 sayılı Çevre Kanunu'nun 9. maddesi uyarınca bazı alanların Marmara Denizi ve Adalar Özel Çevre Koruma Bölgesi olarak tespit ve ilan edilmesine ilişkin ekli kararın yürürlüğe konulması yolundaki 04/11/2021 tarih ve 4758 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararının iptali istenilmektedir.

DAVACILARIN İDDİALARI

: Özel Çevre Koruma Bölgelerinin yönetilmesini öngören düzenlemelerde ve bu amaca yönelik görev ve yetkileri kullanacak kurum ve kuruluşların organizasyon yapısında zaman içinde birçok değişikliğin gerçekleştiği, 2872 sayılı Kanunda yer alan Özel Çevre Koruma Bölgesi kavramının varlığını sürdürmesine rağmen bu alanların hangi kıstaslara göre belirleneceği, bu alanlarda yetki kullanımı, koruma kullanmaya dair ilke ve esaslar ile alanın yönetimine dair mevzuatta yapılan değişikliklerin, özel çevre koruma bölgesi ilanını, önemli alanların çevre kirliliğine karşı korunmasına yönelik bir araç olmaktan çıkararak daha çok planlama ve imar uygulamasına dair yetkilerin devrine yarayan bir araç haline dönüştürdüğü, dava konusu işleme konu alanın hangi nitelikleri nedeniyle Özel Çevre Koruma Bölgesi ilan edildiğine dair somut, bilimsel ve nesnel gerekçelerin ortaya konulmadığı, Marmara Denizinde yaşanan müsilaj kirliliği nedeniyle 13/06/2021 tarih ve 31510 sayılı Resmi Gazetede yayınlanan 2021/10 sayılı Cumhurbaşkanlığı Genelgesi ile Çevre ve Şehircilik Bakanı başkanlığında oluşturulan Marmara Denizi Eylem Planı Koordinasyon Kurulunun 15/06/2021 tarih ve 2021/1 sayılı toplantı tutanağının 4 nolu kararında sadece Marmara Denizinin Özel Çevre Koruma Bölgesi ilan edilmesi kararının alındığı ancak Tabiat Varlıklarını Koruma Genel Müdürlüğü koordinasyonunda yapılan çalışmada Marmara Denizinin İstanbul İli, Adalar İlçesi ile birlikte 2021 yılı Temmuz ayı sonuna kadar Özel Çevre Koruma Bölgesi olarak ilan edilmesine yönelik tespitler

Bu belge, 5070 sayılı Kanun hükümlerine uygun olarak elektronik imza ile imzalanmıştır.

T.C.
DANIŞTAY
DÖRDÜNCÜ DAİRE

Esas No : 2023/11514

Karar No : 2024/2866

yapılmasından söz edildiği, nihayet dava konusu Cumhurbaşkanlığı Kararıyla bu kara alanları daha da genişletilerek Balıkesir İli Marmara ve Edremit İlçelerini de kapsayan Özel Çevre Koruma Bölgesi sınırının belirlendiği, anılan Koordinasyon Kurulu bünyesinde oluşturulan Özel Çevre Koruma Bölgesi Alt Çalışma Grubu tarafından ilk toplantıda Marmara Denizinin Özel Çevre Koruma Bölgesi ilan edilmesinin kararlaştırıldığı, bu doğrultuda tespitler yapılmasının ve iki aylık bir süre içinde Özel Çevre Koruma Bölgesi ilanına dair işlemlerin tamamlanmasının öngörüldüğü, bu kadar kısa süre içinde alanın ülke ve dünya ölçeğinde ekolojik öneme sahip alan olma niteliğini ortaya koyan herhangi bir bilimsel araştırma ve inceleme yapılmasının mümkün olmadığı, alanın Özel Çevre Koruma Bölgesi ilan edilmesine dair yürürlükteki mevzuat hükümlerine uygun bir sürecin izlenmediği, bölgede yaşanan çevre kirliliğinin sebeplerinin ortadan kaldırılmasına yönelik çeşitli araçların mevzuatta zaten mevcut olduğu, dava konusu işlemle ilan edilen Özel çevre Koruma Bölgesi sınırları içinde kalan üç ilçenin imar ve planlamasına yönelik hükümleri ile çevre kirliliğine yönelik tedbirler arasında doğrudan bir sebep-sonuç ilişkisi kurmanın mümkün olmadığı, 383 sayılı Kanun Hükmünde Kararnameden kaynaklanan görev ve yetkilerin Tabiat Varlıklarını Koruma Genel Müdürlüğüne kullanılacağına ilişkin olarak Korunan Alanların Tespit, Tescil ve Onayına İlişkin Usul ve Esaslara Dair Yönetmelikte yer alan düzenlemelerin, söz konusu görevleri Çevre Yönetimi Genel Müdürlüğü'nün görevleri arasında sayan 1 Nolu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 103. maddesine aykırı olduğu, dava konusu işlem tesis edilirken anılan Yönetmeliğin 14., 15. ve 18.maddelerinde düzenlenen usul ve esaslara uyulmadığı, bu kapsamda ardışık dört mevsimi kapsayan ekoloji temelli bilimsel araştırma raporunun hazırlanmamış olduğu, Özel Çevre Koruma Bölgesi ilan edilen alanın sınırlarının ve kapsamının işlemle ulaşılmak istenilen amaca uygun olarak belirlenmediği, İstanbul İli, Adalar İlçesinde orman alanları, kentsel sit, doğal sit, ve arkeolojik sit alanlarının yer aldığı ve bu alanların yer yer birbiriyle çakıştığı, dava konusu işlemin tesisinden kısa bir süre önce Adaların bir kısmının koruma statülerinin yeniden belirlenmesine ilişkin kararlar alındığı, 383 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 19.maddesinin (f) fıkrasında önceki sit kararlarının saklı olduğu düzenlenmiş olmasına rağmen Adaların tamamının Özel Çevre Koruma Bölgesi sınırları içine alınmasının ve plan kararlarının durdurularak hiç bir uygulamaya izin verilmeyeceğinin düzenlenmiş olmasının dava konusu işlemin amaç unsuru yönünden sorgulanmasını gerektirdiği, Adalar İlçesinde, mevcut koruma statüleri itibarıyla tabi olduğu mevzuat gereği hazırlanacak koruma amaçlı imar planları çerçevesinde zaten sınırlı ve kontrollü yapılaşma izninin bulunduğu, Marmara Denizinde oluşan çevresel kirliliğe en az etkisi olan üç ilçenin imar uygulamalarının ve planlama çalışmalarının durdurulmasına yönelik kararların işlemi amaç bakımından sakatladığı, Mekansal Planlar Yapım Yönetmeliğinin 4.maddesinde tanımlanan Bütünleşik Kıyı Alanları Planının davalı idarenin yetkisinde olan bir planlama aracı olduğu, anılan planlama yöntemiyle Özel Çevre Koruma Bölgesine benzer şekilde Marmara Denizini

Bu belge, 5070 sayılı Kanun hükümlerine uygun olarak elektronik imza ile imzalanmıştır.

çevreleyen kıyıların bütünlüklü olarak planlanmasının ve bu planlarda hedef, strateji ve eylem önerilerinin belirlenmesinin mümkün olduğu, kaldı ki davalı idare tarafından, Marmara Denizinin Çanakkale ve Balıkesir illerini kapsayan kısmına ilişkin bir Bütünleşik Kıyı Alanları Planını askıya çıkarmış olduğu, anılan planın Marmara Denizini çevreleyen kıyı alanlarına ilişkin olarak hazırlanması ve bu yolla koruma kullanma dengesinin sağlanması mümkünken bu alandaki üç ilçeyi kapsayan karasal alanlarda planlama yetkilerine etki eden dava konusu işlemin tesis edilmesinin idarenin işlem tesis ederken takdir yetkisini hukuka uygun olarak kullanmadığını gösterdiği ileri sürülmektedir.

DAVALILARIN SAVUNMASI : Usule ilişkin olarak, davacıların, dava konusu işlemlerin iptalini istemekte kişisel, güncel ve meşru bir menfaatinin bulunmadığı, davanın ehliyet yönünden reddine karar verilmesi gerektiği ileri sürülmüştür.

Esasa ilişkin olarak, çevrenin, doğal doğal ve kültürel değerlerin korunması amacıyla yapılan çalışmaların sözleşme ve antlaşmalarla hukuki bir zeminde ve bilimsel araştırmaların ışığında yürütüldüğü, biyolojik çeşitliliğin korunması amacıyla ülkemizin de taraf olduğu Bern Sözleşmesi, Barselona Sözleşmesi ve bu sözleşmenin ek protokollerinden biri olan Akdenizde Özel Koruma Alanları Kurulması protokolü neticesinde 383 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile alanlardaki çevre değerlerini korumak ve ona yönelik tedbirler almak amacıyla Özel Çevre Koruma Bölgeleri tespit ve ilan edilmekte olduğu ve Özel Çevre Koruma Bölgesi olma potansiyeli olan alanlar ile ilgili çalışmalar yürütüldüğü, İstanbul ve Çanakkale Boğazlarının biyolojik koridor görevi görmeleri nedeniyle Karadeniz, Ege ve Akdenizin biyoçeşitliliği için büyük önem taşıdıkları, Marmara Denizinin kıyı alanlarından kaynaklanan çevre kirliliği, uluslararası önemli bir geçit olması nedeniyle oluşan gemi trafiği ve gemi kazalarından kaynaklı kirliliklerden olumsuz olarak etkilendiği, Marmara Denizinin müsilaja karşı korunması amacıyla oluşturulan Marmara Denizi Koruma Eylem planında ve anılan eylem planı kapsamında yapılan çalışmalar neticesinde hazırlanan Marmara Denizi Havzası Bütünleşik Stratejik planında Marmara Denizinin Özel Çevre Koruma Bölgesi olarak ilan edilmesinin öngörüldüğü, Özel Çevre Koruma Bölgelerinin 383 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ve 1 Nolu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile Korunan Alanların Tespit, Tescil ve Onayına İlişkin Usul ve Esaslara Dair Yönetmelikte belirtilen ilke ve esaslar doğrultusunda talebe bağlı olarak ya da resen yapıldığı, Ekolojik Temelli Bilimsel Araştırma Raporunun "doğal sit ve tabiat varlıkları" için hazırlanması gerektiği, bugüne kadar ilan edilen hiç bir Özel Çevre Koruma Bölgesi için Ekolojik Temelli Bilimsel Araştırma Raporu hazırlanmadığı, Yönetmeliğin 14. maddesinin 2. fıkrasında belirtildiği üzere tespit fişinin de "doğal sit ve tabiat varlıkları" için hazırlandığı Özel Çevre Koruma Bölgeleri için tespit fişi hazırlanmadığı, 1 Nolu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile Çevre Yönetimi Genel Müdürlüğüne verilen yetkilerin tamamen denetime yönelik olduğu, alanın Özel Çevre Koruma Bölgesi ilan edilme sürecine yönelik herhangi bir yetki karmaşasının bulunmadığı, imar planlama çalışmalarının

yerel yönetimlerle birlikte hareket edilerek işbirliği içinde yapıldığı, alana ilişkin mevcut veya hazırlanmış planlar varsa bu planların Bakanlık tarafından değerlendirildiği ve uygun bulunması halinde onaylanarak yürürlüğe girdiği, Özel Çevre Koruma Bölgesi ilan edilmesi ile birlikte alanda yapılan her türlü faaliyetin durdurulduğu, ancak en kısa sürede alandaki durumun tespitine ilişkin bilgi ve belgelerin toplanarak Tabiat Varlıklarını Koruma Genel Müdürlüğü tarafından değerlendirildiği, dava konusu Özel Çevre Koruma Bölgesine ilişkin olarak sürecin aynı şekilde gerçekleşmiş olduğu savunulmaktadır.

DANIŞTAY TETKİK HÂKİMİ : ██████████
DÜŞÜNCESİ : Dava konusu işlemin, Marmara ve Adalar Özel Çevre Koruma Bölgesi sınırlarını belirleyen kıyı kenar çizgisinin kara tarafında kalan kısmı yönünden iptali, kıyı kenar çizgisinin deniz tarafında kalan (Marmara Denizi) kısmı yönünden ise davanın reddi gerektiği düşünülmektedir.

DANIŞTAY SAVCISI : ██████████
DÜŞÜNCESİ : Dava, 2872 sayılı Çevre Kanununun 9. maddesi uyarınca belirlenen ve ilan edilen, 05/11/2021 tarih ve 31650 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan, Marmara Denizi ve Adalar Özel Çevre Koruma Bölgesine ilişkin 04/11/2021 tarih ve 4758 sayılı Cumhurbaşkanı kararının iptali istemiyle açılmıştır.

Davalı idarelerin dava açma ehliyetine ilişkin iddiaları yerinde görülmemiştir.

2872 sayılı Çevre Kanununun 9. maddesinin 1.fıkrasının (d) bendinde; "Ülke ve dünya ölçeğinde ekolojik önemi olan, çevre kirlenmeleri ve bozulmalarına duyarlı toprak ve su alanlarını, biyolojik çeşitliliğin, doğal kaynakların ve bunlarla ilgili kültürel kaynakların gelecek kuşaklara ulaşmasını emniyet altına almak üzere gerekli düzenlemelerin yapılabilmesi amacıyla, Özel Çevre Koruma Bölgesi olarak tespit ve ilan etmeye, bu alanlarda uygulanacak koruma ve kullanma esasları ile plân ve projelerin hangi bakanlıkça hazırlanıp yürütüleceğini belirlemeye Cumhurbaşkanı yetkilidir.

Bu bölgelere ilişkin plân ve projelerde; 3/5/1985 tarihli ve 3194 sayılı İmar Kanununun 9 uncu maddesi, 4/4/1990 tarihli ve 3621 sayılı Kıyı Kanununun plân onama yetkisini düzenleyen hükümleri, 21/7/1983 tarihli ve 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanununun 8 inci maddesinin tabiat varlıkları, doğal sit alanları ve bunların korunma alanlarının tespit ve tescili dışında kalan yetkileri düzenleyen hükümleri ile aynı Kanunun 17 nci maddesinin (a) bendi hükümleri uygulanmaz." hükmüne yer verilmiştir.

383 sayılı Özel Çevre Koruma Kurumu Başkanlığı Kurulmasına Dair Kanun Hükmünde Kararnamenin 1. maddesinde, "Bu Kanun Hükmünde Kararnamenin amacı 2872 sayılı Çevre Kanununun 9.maddesine göre "Özel Çevre Koruma Bölgesi" olarak ilan edilen ve edilecek alanların sahip olduğu çevre değerlerini korumak ve mevcut çevre sorunlarını gidermek için tüm tedbirleri almak, bu alanların koruma ve kullanma esaslarını

Bu belge, 5070 sayılı Kanun hükümlerine uygun olarak elektronik imza ile imzalanmıştır.

T.C.
DANIŞTAY
DÖRDÜNCÜ DAİRE

Esas No : 2023/11514

Karar No : 2024/2866

belirlemek, imar planlarını yapmak, mevcut her ölçekteki plan ve plan kararlarını revize etmek ve re'sen onaylamak üzere Çevre Bakanlığına bağlı ve Tüzel Kişiliğe sahip Özel Çevre Koruma Kurumu Başkanlığının kurulması ile bu Kurumun teşkilat ve görevlerine ilişkin esasları düzenlemektir. " hükmü yer almış, **3. maddesinin 1. fıkrasının (f) bendinde** "hassas zon" tanımı yapılmış olup "Hassas Zon; Özel Çevre Koruma Bölgesi içinde yer alan ve Başkanlıkça düzenlenen planlarda özel işaretlerle gösterilen; niteliğine göre tesbit edilen tedbirlerle zaman, mekan ve faaliyet türleri açısından çok kısıtlı kullanımlara izin verilen ve gerekli sayı ve nitelikte özel personel tarafından kontrol edilen doğal rezerv alanını ifade eder." hükmü yer almıştır.

2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanununda ise sit tanımı yapılarak bu alanların korunması gereken alanlar olduğu belirtilmiş, devamı maddelerinde bu alanların tespit usulü, ilanı, korunma esasları düzenlenmiştir. Bu esaslara uygun olarak da doğal sit alanları tespit edilmiş, koruma ilkeleri belirlenmiş olup kesin korunacak hassas alanlar, yapılaşmaya izin verilmeyen doğal sit alanlarıdır.

Mevzuatta yapılan değişiklikler ile doğal sit alanlarının ve özel çevre koruma bölgelerinin belirlenmesine ve imar planlarının onaylanmasına ilişkin yetki Çevre Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığına geçmiş, **1 sayılı Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 109. maddesinde**, doğal sit alanlarının ve özel çevre koruma bölgelerinin tespit, tescil, onay, değişiklik ve ilanına dair usul ve esasları belirlemek, bu alanların sınırlarını tespit ve tescil etmek, yönetmek ve yönetilmesini sağlamak, koruma statüsü bulunan bu alanların kullanma ve yapılaşmaya yönelik ilke kararlarını belirlemek ve bu alanların her tür ve ölçekteki planlarını yapmak ve onaylamak yetki ve görevinin anılan Bakanlığın Tabiat Varlıklarını Koruma Genel Müdürlüğüne ait olduğu, hükme bağlanmıştır.

Korunan Alanların Tespit, Tescil Ve Onayına İlişkin Usul Ve Esaslara Dair Yönetmeliğin 4. maddesinde, "Korunan alan: Biyolojik çeşitliliğin, doğal ve bununla ilişkili kültürel kaynakların korunması ve devamlılığının sağlanması amacıyla ilgili mevzuata göre yönetilen; milli parklar, tabiat parkları, tabiat anıtları, tabiatı koruma alanları, doğal sit alanları, sulak alanlar, özel çevre koruma bölgeleri ve benzeri koruma statüsü bulunan kara, su ya da deniz alanlarını ifade eder." hükmü ile korunan alan tanımı yapılmış, "Korunan alanlara ilişkin genel ilkeler" başlıklı **5. maddesinde**, korunan alanların belirlenmesi, değerlendirilmesi ve korunmasında uyulacak ilkeler kurala bağlanmış, **6. maddesinin 1. fıkrasında**, doğal sit alanlarının özellikleri sayılmış ve sayılanlardan bir ya da birkaçını ihtiva eden alanların doğal sit alanı olduğu belirtilmiş, **anılan maddenin 2. fıkrasında**, "Doğal sit alanları; kesin korunacak hassas alanlar, nitelikli doğal koruma alanları ve sürdürülebilir koruma ve kontrollü kullanım alanları olarak üç kategoriye ayrılır." kuralı getirilmiş, **7. maddesinin 2020 ve 2022 yılında yapılan değişik haliyle 1. fıkrasında**, "Kesin korunacak hassas alanlar; kaynak değerlerinin korunması için; alan kullanımı ve alana tüm etkilerin sınırlandırıldığı, gerektiğinde insanların bölgeye girişlerinin engellendiği, bilimsel araştırma,

Bu belge, 5070 sayılı Kanun hükümlerine uygun olarak elektronik imza ile imzalanmıştır.

T.C.
DANIŞTAY
DÖRDÜNCÜ DAİRE

Esas No : 2023/11514

Karar No : 2024/2866

eğitim ya da çevresel izleme amacıyla özel önlemler alınarak korunacak kara, su, deniz alanları olup, Cumhurbaşkanı kararı ile ilan edilen mutlak korunması gereken alanlardır." tanımı yapılmış, **2. fıkrasında**, bu alanların, aynı fıkrafta sayılan kriterlerden bir veya birkaçını içermesinin gerektiği kurala bağlanmış, **Yönetmeliğin 8. ve 9. maddelerinde** diğer doğal sit alanlarının özellikleri belirtilmiş, **13. maddesinde** de özel çevre koruma bölgelerinin tespit ilke ve esasları düzenlenmiştir.

Özel çevre koruma bölgelerinin onayı 2872 sayılı Kanunun 9. maddesi uyarınca Cumhurbaşkanı kararıyla yapılmakta ise de bu alanlar ile sit alanlarının tespit, tescil ve ilanına dair usul ve esasları belirlemek, bu alanların sınırlarını tespit ve tescil etmek, yönetmek ve yönetilmesini sağlamak, koruma statüsü bulunan bu alanların kullanma ve yapılaşmaya yönelik ilke kararlarını belirlemek ve bu alanların her tür ve ölçekteki planlarını yapmak ve onaylamak yetki ve görevinin Çevre Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı Tabiat Varlıklarını Koruma Genel Müdürlüğüne ait olduğu dikkate alındığında, özel çevre koruma bölgesinin, doğal sit alanlarından olan kesin korunacak hassas alandan farkının ortaya konulması gerekmektedir.

Yukarıda yazılı mevzuatın değerlendirilmesinden, doğal sit alanı (kesin korunacak hassas alan) ve özel çevre koruma bölgesi belirlenmesinde, biyolojik çeşitliliğin, doğal kaynakların korunması ve bu alanların bozulmadan gelecek kuşaklara ulaşması hedefinin bulunduğu, bu amaçla ekolojik önemi olan, çevre kirlenmeleri ve bozulmalarına duyarlı toprak ve su alanlarının doğal sit alanı ya da özel çevre koruma bölgesi ilan edilebileceği, özel koruma bölgesi olarak belirlemenin ayırt edici özelliğinin ise 383 sayılı Kanun Hükmünde Kararıyla tanımlanan hassas zon olduğu; özel çevre koruma bölgesi içinde yer alan, planlarda özel işaretlerle gösterilen, zaman, mekan ve faaliyet türleri açısından çok kısıtlı kullanımlara izin verilen, nitelikli ve yeterli personel tarafından kontrol edilen ve doğal sit alanlarına göre kentleşme, sanayi, turizm gibi sektörlerin tehdidi ve baskısından kurtarılmasında ve korunmasında daha hassas olunmasını gerektiren bu önemli doğal rezerv alanlarının, bu alanları etkileyen çevresiyle birlikte özel çevre koruma bölgesi ilan edilerek korunacak alan statüsüne alınması gerektiği sonucuna varılmıştır.

Dolayısıyla bir hassas zonun tespit edilmesinden sonra, bu alanın ve bu alanı etkileyecek çevresinin kentleşme, sanayi ve turizm gibi sektörlerin baskısından korunması amacıyla, Korunan Alanların Tespit, Tescil Ve Onayına İlişkin Usul Ve Esaslara Dair Yönetmeliğin 5. maddesindeki korunan alanlara ilişkin genel ilkelere uyularak ve gerekli çalışmalar yapılarak anılan Yönetmeliğin 13. maddesinin 1. fıkrasında sayılan özelliklerden bir ya da birkaçını ihtiva ettiğinin saptanması halinde, bu niteliklere sahip olduğu tespit edilen hassas zon ile çevresinin, sınırları belirlenerek özel çevre koruma bölgesi olarak ilan edilmesi gerekmektedir.

Bu belge, 5070 sayılı Kanun hükümlerine uygun olarak elektronik imza ile imzalanmıştır.

T.C.
DANIŞTAY
DÖRDÜNCÜ DAİRE

Esas No : 2023/11514

Karar No : 2024/2866

Uyuşmazlıkta, davalı idarelerce de Marmara Denizi ve İstanbul ve Çanakkale boğazlarının önemi, biyolojik koridor olma görevi, Marmara Denizindeki kirlilik gerekçe gösterilerek Marmara Denizi ve boğazların hassas zon olduğunun değerlendirildiği anlaşılmaktadır.

Dava konusu işlemin eki kararın 1. maddesinde, "Kıyı kenar çizgisi esas alınarak hazırlanan ekli krokide gösterilen alan, Marmara Denizi ve Adalar Özel Çevre Koruma Bölgesi olarak tespit ve ilan edilmiştir." kuralı, 2. maddesinde ise "İstanbul ili, Adalar ilçesi ile Balıkesir ili, Erdek ve Marmara ilçeleri sınırlarındaki her ölçekteki plan, plan kararları ve projeler konusunda mezkur Kanun Hükmünde Kararname hükümlerine göre yapılacak değerlendirme sonuçlanıncaya kadar herhangi bir uygulama yapılamaz." kuralı yer almıştır.

Anayasa ve 3621 sayılı Kıyı Kanunu hükümlerine göre kıyı kenar çizgisinin deniz tarafında kalan kısmı kıyı alanını oluşturur. Devletin hüküm ve tasarrufu altında olan bu alandan yararlanmada herkes eşit ve serbest olup bu alan yapılaşmaya konu edilemez. Bu nedenle turizm, sanayi ve kentleşme gibi sektörlerin baskısı altında olmayan kıyı alanının, Marmara Denizini kirletmesi ve biyolojik çeşitliliğini ve doğal kaynaklarını yok etmesi mümkün değildir. Kıyı kenar çizgisinden sonraki yapılaşmaya açık olan kara alanı ise dava konusu özel çevre koruma bölgesi içinde olmadığından, anılan bölge ilanı ile kıyı kenar çizgisinin kara tarafında kalan kısmının, bu kapsamda planlanarak yapılaşmalardan ya da diğer faaliyetlerden doğan kirlilikten arındırılması suretiyle Marmara Denizinin korunmasının söz konusu olmadığı da açıktır.

Dava konusu özel çevre koruma bölgesi sınırının belirlenmesinde, kıyı kenar çizgisi esas alınmakla birlikte Balıkesir ili, Erdek ve Marmara ilçelerinin ve İstanbul ili, Adalar ilçesinin özel çevre koruma bölgesi sınırları içine alındığı görülmektedir. Davalı idareler, Marmara Denizinin, Karadeniz'den kaynaklanan kirliliğin etkisi altında olduğunu ve gemi trafiği ve gemi kazalarından kaynaklanan kirliliğin bulunduğunu savunmakta, ancak kirliliğin bu ilçelerdeki yapılaşmalar ya da faaliyetlerden kaynaklandığını ileri sürmemektedirler. Öte yandan özel çevre koruma bölgesi ilanı öncesinde davalı Bakanlık tarafından yukarıda içeriği yazılı Yönetmelik kuralları uyarınca ve bilimsel çalışmalar yapılarak hazırlanan, ülke ve dünya ölçeğinde ekolojik önemi olan çevre kirlenmeleri ve bozulmalarına duyarlı toprak ve su alanı niteliğinde hassas zonların tespit edildiği, anılan ilçelerin turizm, sanayi ve kentleşme gibi baskılar altında olduğu, alınan doğal sit kararlarının bu ilçeleri ve dolayısıyla Marmara Denizini koruyamadığını ortaya koyan, gerekçeli raporlar da bulunmamaktadır.

Ayrıca bir alanın özel çevre koruma bölgesi ilan edilmesi üzerine planların, plan notlarının, projelerin ve uygulamaların duracağı konusunda yasal bir düzenleme olmamasına ve bu konularda yetkili makamlarca işlem tesis edilebilecek olmasına rağmen dava konusu işlemin eki kararın 2. maddesinde, bu konularda mezkur Kanun Hükmünde Kararname hükümlerine göre yapılacak değerlendirme sonuçlanıncaya kadar herhangi bir uygulama yapılamaz, kuralı getirilmesinde hukuka uyarlık görülmemiştir. Kaldı ki 2872 sayılı

Bu belge, 5070 sayılı Kanun hükümlerine uygun olarak elektronik imza ile imzalanmıştır.

Çevre Kanununun 9. maddesinin 1. fıkrasının (d) bendinde, özel çevre koruma bölgelerine ilişkin plan ve projelerde, 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanununun 17. maddesinin (a) bendinin, yani "Bir alanın koruma bölge kurulunca sit olarak ilanı, bu alanda her ölçekteki plân uygulamasını durdurur. Sit alanının etkileşim-geçiş sahası varsa 1/25.000 ölçekli plân kararları ve notları alanın sit statüsü dikkate alınarak yeniden gözden geçirilerek ilgili idarelerce onaylanır..." hükmünün uygulanmayacağı belirtilmiştir.

Öte yandan, Adalar ilçesi ile Erdek ve Marmara ilçelerinde ya da Marmara Denizinde anılan nitelikte hassas zonların bulunduğu tespit edilmesi halinde, deniz alanını ve/veya kara alanını içerecek şekilde, anılan alanlarla sınırlı olmak üzere özel çevre koruma bölgesi belirlenmesinin davalı idarelerin görev ve yetkisinde olduğu tabidir.

Açıklanan nedenlerle, hukuka aykırı olduğu anlaşılan dava konusu işlemin iptali gerektiği düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Karar veren Danıştay Dördüncü Dairesince, Tetkik Hâkiminin açıklamaları dinlendikten ve dosyadaki belgeler incelendikten sonra gereği görüldü:

İNCELEME VE GEREKÇE :

MADDİ OLAY :

05/11/2021 tarih ve 31650 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan, 2872 sayılı Çevre Kanunu'nun 9. maddesi uyarınca bazı alanların Marmara Denizi ve Adalar Özel Çevre Koruma Bölgesi olarak tespit ve ilan edilmesine ilişkin ekli kararın yürürlüğe konulması yolundaki 04/11/2021 tarih ve 4758 sayılı Cumhurbaşkanı Kararının iptali istemiyle bakılan dava açılmıştır.

İLGİLİ MEVZUAT:

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın "Sağlık hizmetleri ve çevrenin korunması" başlıklı 56. maddesinde, "Herkes, sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkına sahiptir. Çevreyi geliştirmek, çevre sağlığını korumak ve çevre kirlenmesini önlemek Devletin ve vatandaşların ödevidir." hükmüne yer verilmiştir.

2872 sayılı Çevre Kanunu'nun 1. maddesinde, Kanun'un amacı, bütün canlıların ortak varlığı olan çevrenin, sürdürülebilir çevre ve sürdürülebilir kalkınma ilkeleri doğrultusunda korunmasını sağlamak olarak kabul edilmiş; **2. maddesinde**, sürdürülebilir çevre "Gelecek kuşakların ihtiyaç duyacağı kaynakların varlığını ve kalitesini tehlikeye atmadan, hem bugünün hem de gelecek kuşakların çevresini oluşturan tüm çevresel değerlerin her alanda (sosyal, ekonomik, fiziki vb.) ıslahı, korunması ve geliştirilmesi süreci..." olarak; sürdürülebilir kalkınma ise "Bugünkü ve gelecek kuşakların, sağlıklı bir

Bu belge, 5070 sayılı Kanun hükümlerine uygun olarak elektronik imza ile imzalanmıştır.

T.C.
DANIŞTAY
DÖRDÜNCÜ DAİRE

Esas No : 2023/11514

Karar No : 2024/2866

çevrede yaşamasını güvence altına alan çevresel, ekonomik ve sosyal hedefler arasında denge kurulması esasına dayalı kalkınma ve gelişme" olarak tanımlanmıştır.

Aynı Kanunun "Çevrenin korunması" başlıklı 9. maddesinin (d) bendinde; "Ülke ve dünya ölçeğinde ekolojik önemi olan, çevre kirlenmeleri ve bozulmalarına duyarlı toprak ve su alanlarını, biyolojik çeşitliliğin, doğal kaynakların ve bunlarla ilgili kültürel kaynakların gelecek kuşaklara ulaşmasını emniyet altına almak üzere gerekli düzenlemelerin yapılabilmesi amacıyla, Özel Çevre Koruma Bölgesi olarak tespit ve ilan etmeye, bu alanlarda uygulanacak koruma ve kullanma esasları ile plân ve projelerin hangi bakanlıkça hazırlanıp yürütüleceğini belirlemeye Cumhurbaşkanı yetkilidir." hükmüne, **(h) bendinde;** "Ülkenin deniz, yeraltı ve yerüstü su kaynaklarının ve su ürünleri istihsal alanlarının korunarak kullanılmasının sağlanması ve kirlenmeye karşı korunması esastır. Atıksu yönetimi ile ilgili politikaların oluşturulması ve koordinasyonunun sağlanması Bakanlığın sorumluluğundadır.(...) Alıcı su ortamlarına atıksu deşarjlarına ilişkin usûl ve esaslar Bakanlıkça çıkarılacak yönetmelikle belirlenir." hükmüne yer verilmiş, **13/11/1989 tarih ve 20341 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 383 sayılı Özel Çevre Koruma Kurumu Başkanlığı Kurulmasına Dair Kanun Hükmünde Kararnamenin 2. maddesinde** ise Bakanlar Kurulunca ilan edilen ve ilan edilecek "Özel Çevre Koruma Bölgeleri" hakkında bu Kanun Hükmünde Kararname hükümlerinin uygulanacağı düzenlenmiştir.

19/07/2012 tarih ve 28358 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Korunan Alanların Tespit, Tescil ve Onayına İlişkin Usul ve Esaslara Dair Yönetmeliğin 1. maddesinde "Bu Yönetmeliğin amacı; ... özel çevre koruma bölgelerinin tespit, tescil, onay, değişiklik ve ilanına dair usul ve esasların belirlenmesidir." hükmüne yer verilmiş, 4. maddesinin (ö) bendinde "**Korunan alan:** Biyolojik çeşitliliğin, doğal ve bununla ilişkili kültürel kaynakların korunması ve devamlılığının sağlanması amacıyla ilgili mevzuata göre yönetilen; ... özel çevre koruma bölgeleri ve benzeri koruma statüsü bulunan kara, su ya da deniz alanları" olarak, (ş) bendinde "**Özel çevre koruma bölgesi:** Ülke ve dünya ölçeğinde ekolojik önemi haiz, çevre kirlenmeleri ve bozulmalarına duyarlı, biyolojik çeşitliliğin, doğal kaynakların ve bunlarla ilgili kültürel kaynak değerlerinin korunması ve sürdürülebilirliğinin sağlanması gerekli olan ve Cumhurbaşkanı Kararı ile ilan edilen kara, su ve deniz alanları" olarak tanımlanmış, 5. maddesinin birinci fıkrasının (b) bendinde; "Herhangi bir **korunan alanın** güncel durumu tespit edilmeden, o alanın korunan alan statüsü yeniden değerlendirilemez." hükmüne, (c) bendinde; "**Korunan alanların** güncel durumu; alanın biyolojik çeşitliliği, hidrolojisi ve hidrojeolojisi başta olmak üzere her açıdan durumu hazırlanacak ön değerlendirme raporu sonucuna göre veya gerekli görülmesi durumunda ise en az ardışık dört mevsimi kapsayan ekolojik temelli bilimsel araştırma yapılarak belirlenir." hükmüne yer verilmiştir.

Bu belge, 5070 sayılı Kanun hükümlerine uygun olarak elektronik imza ile imzalanmıştır.

Aynı Yönetmeliğin, Özel Çevre Koruma Bölgelerinin tespit ilke ve esaslarının düzenlendiği "Özel çevre koruma bölgelerinin tespit ilke ve esasları" başlıklı 13. maddesinde (1) Aşağıdaki özelliklerden bir ya da birkaçını ihtiva eden bölgeler özel çevre koruma bölgeleridir. a) Türkiye ve dünya ölçeğinde nadir biyolojik, ekolojik ve jeomorfolojik özellikleri içeren b) Kara ve su ekosistemi bir bütünlük ve devamlılık gösteren c) Canlı tür ve çeşitleri bakımından endemik, nadir ve nesli tehdit ve tehlike altında olan türleri barındıran ç) Doğal, tarihi, ve kültürel değerler açısından milli ve milletlerarası önemi haiz, ancak kentleşme, ulaşım, turizm, tarım ve sanayi gibi sektörlerin tehdidi ve baskısı altında ekolojik açıdan hassas olan alanları içeren d) Gelişmiş yerleşme bölgeleri dışında kalan, ekolojik değerleri esas olarak korunması ve geliştirilmesi gereken e) Sahip olduğu biyolojik ve ekolojik özelliklerin bozulmadan devamlılığını sağlayacak, çevresindeki mekan ve sektörel ilişkiler itibarıyla bütünlük taşıyan, ekosistem bütünlüğünü sağlayan f) Doğal ya da yarı doğal ekosistemleri temsil eden, önemli ya da tehlike altındaki tür popülasyonlarını içeren g) Doğal ve kültürel etkileşimin ve geleneksel kullanımın devamlılığını sağlayan ğ) Doğal yaşam gerekleri göz önüne alınarak uygun faaliyetlere olanak sağlayan (2) Genel Müdürlük talebe bağlı olarak veya resen tespit yapabilir." hükmüne yer verilmiş, tespit aşamasında düzenlenecek belgelerin düzenlendiği 14. maddesinde hangi özelliği dolayısıyla tespit edileceğini belgeleyen tespit raporu ve tespit fişi ile taşınmazın yerini ve sınırlarını gösterir pafta, ada, parsel numarasını içeren harita ve ülke koordinat sisteminde UTM-GK 3 derecelik ED50 aplikasyon krokisi tespit için asgari bulunması gereken bilgi, belge ve dökümanlar arasında sayılmış, 15. maddesinde 14. maddeye göre hazırlanan bilgi ve belgelerin Genel Müdürlükçe değerlendirileceği düzenlenmiş, 18. maddesinde "13. maddede belirtilen kriterler çerçevesinde tespit edilen alanlar ilgili kurum ve kuruluşların görüşleri ile birlikte Genel Müdürlük tarafından Bakanlık Makamına ve Bakanın teklifi ile de (Değişik ibare:RG-16/3/2020-31070) Cumhurbaşkanına sunulur. Konu hakkındaki (Değişik ibare:RG-16/3/2020-31070) Cumhurbaşkanı kararının Resmî Gazete'de yayımı ile tescil işlemi tamamlanır." hükmüne yer verilmiştir.

Yönetmeliğin Geçici 1. maddesinde; bu Yönetmeliğin yürürlüğe girmesinden önce herhangi bir korunan alan statüsü verilmiş alanların koruma statüsünün, bu Yönetmelik gereğince yeniden değerlendirme yapıncaya kadar devam ettirileceği, **Geçici 2. maddesinde ise** korunan alanlar ile ilgili olarak yeniden değerlendirme taleplerinin; bilimsel temelli rapora dayanması ve Bakanlıkça hazırlanacak olan teknik esaslara uygun olması kaydıyla bu Yönetmelik kapsamında değerlendirileceği, koruma amaçlı imar planı bulunan alanlarda 5. maddenin birinci fıkrasının (c) bendinde geçen ekolojik temelli bilimsel araştırma yapılmasına, bilimsel araştırma içeriğine ve süresine bölge komisyonlarınca karar verileceği düzenlenmiştir.

Diğer taraftan, **10/07/2019 tarih ve 30474 sayılı Resmî Gazetede yayımlanan 1 nolu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 109. maddesinin (b) bendinde** "Tabiat varlıkları

Bu belge, 5070 sayılı Kanun hükümlerine uygun olarak elektronik imza ile imzalanmıştır.

10/18

ve doğal sit alanları ile özel çevre koruma bölgelerinin tespit, tescil, onay, değişiklik ve ilanına dair usul ve esasları belirlemek ve bu alanların sınırlarını tespit ve tescil etmek, yönetmek ve yönetilmesini sağlamak", (c) bendinde ise "c) Milli parklar, tabiat parkları, tabiat anıtları, tabiatı koruma alanları, doğal sit alanları, sulak alanlar, özel çevre koruma bölgeleri ve benzeri koruma statüsü bulunan diğer alanların kullanma ve yapılaşmaya yönelik ilke kararlarını belirlemek ve her tür ve ölçekte çevre düzeni, nazım ve uygulama imar planlarını yapmak, yaptırmak, değiştirmek, onaylamak, uygulamak veya uygulanmasını sağlamak, Tabiat Varlıklarını Koruma Genel Müdürlüğünün görev ve yetkileri arasında sayılmıştır.

HUKUKİ DEĞERLENDİRME:

Usul Yönünden:

Davalı idarenin usule ilişkin itirazı yerinde görülmemiştir.

Esas Yönünden:

Dosya, aynı işlemin iptali istemiyle başka davacılar tarafından açılan Dairemizin E:2023/11511, E:2023/11512 E:2023/11513, sayılı dosyaları ile birlikte incelenmiştir.

İnsan faaliyetlerinin doğal ve kültürel kaynaklar ile biyolojik çeşitlilik üzerindeki olumsuz etkisinin hızla artması Dünya genelinde ülkeleri doğal ve kültürel kaynaklar ile biyolojik çeşitliliğin korunarak gelecek kuşaklara aktarılabilmesi amacıyla çeşitli tedbirler almaya yöneltmiş bu amaçla belirlenen alanlar yönetim şekli ve kaynak kullanımı bakımından farklı koruma statüleri ile koruma altına alınmıştır. Aynı zamanda çevre üzerindeki tehditlere karşı ortak tedbirler geliştirilmesi amacıyla uluslararası işbirlikleri gerçekleştirilmiş bu kapsamda 1976 yılında imzalanan Akdenizin Kirlenmeye Karşı Korunmasına İlişkin Sözleşmeye ülkemiz de taraf olmuştur. Anılan sözleşme uyarınca hazırlanan Akdenizde Özel Koruma Alanlarına İlişkin Protokol ile Akdeniz doğal kaynaklarının ve doğal sitlerinin ve bölgedeki kültürel mirasın korunması amacıyla diğer araçların yanında özel koruma alanları kurulması kararlaştırılmıştır. Söz konusu protokol 07/10/1988 tarih ve 88/13151 sayılı Bakanlar Kurulu kararıyla onaylanarak yürürlüğe girmiştir.

13/11/1989 tarih ve 20341 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 383 sayılı Özel Çevre Koruma Kurumu Kurulmasına Dair Kanun Hükmünde Kararname ile 2872 sayılı Çevre Kanununun 9. maddesi uyarınca ilan edilen veya ilan edilecek olan özel çevre koruma bölgelerinin sahip olduğu çevre değerlerini korumak, mevcut çevre sorunlarının giderilmesi için tüm tedbirleri almak, bu alanların koruma ve kullanma esaslarını belirlemek, imar planlarını yapmak, mevcut her ölçekteki plan ve plan kararlarını revize etmek ve re'sen onaylamak yetki ve görevi Özel Çevre Koruma Kurumuna verilmiştir.

Özel Çevre Koruma Kurumu 17/08/2011 tarih ve 28028 satılı Resmi Gazetede yayımlanan 648 sayılı "Çevre ve Şehircilik Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde

Bu belge, 5070 sayılı Kanun hükümlerine uygun olarak elektronik imza ile imzalanmıştır.

T.C.
DANIŞTAY
DÖRDÜNCÜ DAİRE

Esas No : 2023/11514

Karar No : 2024/2866

Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Hükmünde Kararname" ile kapatılmış, 383 sayılı Kanun Hükmünde Karanamede belirtilen iş ve işlemlerin Bakan tarafından uygun görülen Çevre ve Şehircilik Bakanlığı birimlerinde yürütülmesi öngörülmüştür. Söz konusu iş ve işlemler 10/07/2019 tarih ve 30474 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 1 nolu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 109. maddesi uyarınca halihazırda Çevre ve Şehircilik Balanlığı Tabiat Varlıklarını Koruma Genel Müdürlüğü tarafından yürütülmektedir.

Özel Çevre Koruma Bölgelerinin tanım, tespit, ilanına ilişkin olarak yukarıda yer verilen mevzuat hükümlerinin birlikte değerlendirilmesinden, mevzuatımızda özel koruma bölgesi ilan edilebilecek alanların ihtiva etmesi gereken özelliklerin sayılmak suretiyle genel olarak tarif edildiği, söz konusu alanların özel çevre koruma bölgesi statüsü ile korunmasının amaç ve gerekçesinin ortaya konulduğu, özel çevre koruma bölgesi ilanına ilişkin idari sürecin düzenlendiği ancak alan sınırlarının nasıl belirleneceğine dair uygulamaya dönük usul ve esasların düzenlenmemiş olduğu görülmektedir. Bu kapsamda, özel çevre koruma bölgesi "Ülke ve dünya ölçeğinde ekolojik önemi haiz, çevre kirlenmeleri ve bozulmalarına duyarlı, biyolojik çeşitliliğin, doğal kaynakların ve bunlarla ilgili kültürel kaynak değerlerinin korunması ve sürdürülebilirliğinin sağlanması gerekli" alan olarak tarif edilmiş, Korunan Alanların Tespit, Tescil ve Onayına İlişkin Usul ve Esaslara Dair Yönetmeliğin 13.maddesinde ise bu tanım detaylandırılmıştır. Tanımda aynı zamanda özel çevre koruma bölgesi ilanı ile biyolojik çeşitliliğin, doğal kaynakların ve bunlarla ilgili kültürel kaynak değerlerinin korunmasının ve sürdürülebilirliğinin sağlanmasının hedeflendiği belirtilmiş olup, söz konusu hedefe ulaşılabilmek için özel çevre koruma bölgesi ilan edilen alanı yönetmek, alanın kullanma ve yapılaşmaya ilişkin ilke kararlarını belirlemek, imar planlarını yapmak, değiştirmek, uygulamak, alanda her türlü araştırma ve inceleme yapmak ya da yaptırmak, çevre sorunlarının giderilmesi için tedbir almak gibi yetki ve görevlerin davalı idareye verildiği anlaşılmaktadır.

Milli park, tabiat parkı, tabiat anıtı, tabiatı koruma alanı ve sulak alanların tescil, onay ve ilanı ile tabiat varlığı, doğal sit alanı ve **özel çevre koruma bölgelerinin** tespit, tescil, onay, değişiklik ve ilanına dair usul ve esasların belirlenmesi amacıyla hazırlanan 19/07/2012 tarih ve 28358 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Korunan Alanların Tespit, Tescil ve Onayına İlişkin Usul ve Esaslara Dair Yönetmeliğin 4. maddesinde, biyolojik çeşitliliğin, doğal ve bununla ilişkili kültürel kaynakların korunması ve devamlılığının sağlanması amacıyla ilgili mevzuata göre yönetilen koruma statüsü bulunan kara, su ya da deniz alanları olarak tanımlanan korunan alanların belirlenmesine ilişkin genel ilkeleri düzenleyen aynı Yönetmeliğin 5. maddesinde korunan alanların statüsünün belirlenmesi ve değerlendirilebilmesi için zamana bağlı değişimleri ortaya koyan ekolojik süreçlerin tanımlanması, mevcut korunan alanın statüsünün yeniden değerlendirilebilmesi için ise öncelikle korunan alanın güncel durumunun tespit edilmesi gerektiği düzenlenmiş, 13. maddesinde sayılan özelliklerden bir ya da birkaçını ihtiva eden bölgelerin özel çevre

Bu belge, 5070 sayılı Kanun hükümlerine uygun olarak elektronik imza ile imzalanmıştır.

T.C.
DANIŞTAY
DÖRDÜNCÜ DAİRE

Esas No : 2023/11514

Karar No : 2024/2866

koruma niteliğini haiz olduğu kurala bağlanmıştır. Yönetmeliğin anılan 13. maddesi, aynı Yönetmeliğin 4. maddesinin 1. fıkrasının (ş) bendi ve 2872 sayılı Çevre Kanununun 9. maddesinin 1. fıkrasının (d) bendi ile birlikte değerlendirildiğinde; Yönetmeliğin 13. maddesinde sayılan özelliklerden birini dahi ihtiva ettiği tespit edilen bölgelerin "Ülke ve dünya ölçeğinde ekolojik önemi haiz, çevre kirlenmeleri ve bozulmalarına duyarlı, biyolojik çeşitliliğin, doğal kaynakların ve bunlarla ilgili kültürel kaynak değerlerinin korunması ve sürdürülebilirliğinin sağlanması gerekli" alan olduğu kabul edilerek Tabiat Varlıklarını Koruma Genel Müdürlüğü tarafından resen ya da talep üzerine özel çevre koruma bölgesi olarak ilan edilebileceği anlaşılmaktadır.

Özel Çevre Koruma Bölgesi sınırlarının tespiti aşamasında uygulanacak esaslara ilişkin bir düzenleme bulunmadığı gibi yukarıda belirtilen nitelikleri haiz olduğu gerekçelendirilerek Özel Çevre Bölgesi olarak ilan edilen alan sınırlarının, alanda yapılacak biyolojik çeşitlilik araştırma projeleri neticesinde elde edilen verilerin analizi doğrultusunda Özel Çevre Koruma Bölgesi ilanıyla amaçlanan sonuca ulaşılmasına ve bu doğrultuda alana özgü yönetim planının oluşturulmasına imkan sağlayacak şekilde değiştirilmesine engel hukuki bir düzenleme de mevcut değildir. Gelecek nesillere aktarılacak üzere bir an önce koruma altına alınması gerekli görülen alana ilişkin detaylı bilimsel araştırmaların tamamlanmasının ardından Özel Çevre Koruma Bölgesi sınırının koordinatlarıyla belirlenerek ilan edilmesi yönündeki aksi yaklaşım Özel Çevre Koruma Bölgesi ilanının amacıyla bağdaşmayacaktır.

Ülkemizde 1988 yılından bugüne 18 adet Özel Çevre Koruma Bölgesi ilan edilmiş olup uyuşmazlık konusu Cumhurbaşkanı kararıyla ilan edilen Marmara ve Adalar Özel Çevre Koruma Bölgesi ile bu sayı 19'a ulaşmıştır. Söz konusu alanların büyük kısmının turizm faaliyetlerinin yoğun olarak yürütüldüğü denizel alanları da kapsadığı bu alanlardan bazılarının sınırlarının Özel Çevre Koruma Bölgesi ilanından sonraki süreçte tamamlanan biyolojik çeşitlilik araştırma projeleri neticesinde elde edilen verilerin analizi doğrultusunda revize edildiği görülmektedir.

Marmara Denizi ve Adalar Özel Çevre Koruma Bölgesi ilanına dair dava konusu işlemin hukuki denetiminin, Özel Çevre Koruma Bölgesi sınırlarını belirleyen kıyı kenar çizgisinin deniz tarafında kalan kısmı (Marmara Denizi) ile kıyı kenar çizgisinin kara tarafında kalan kısmı yönünden ayrı ayrı yapılması gerekmektedir:

A) Dava konusu Marmara ve Adalar Özel Çevre Koruma Bölgesinin Özel Çevre Koruma Bölgesi sınırlarını belirleyen kıyı kenar çizgisinin deniz tarafında kalan kısmı (Marmara Denizi) yönünden değerlendirilmesi;

Başta İstanbul olmak üzere yoğun nüfus barındıran, sanayi ve tarımsal faaliyetlerin yoğun olarak yürütüldüğü kentlerin kıyıdaş olduğu Marmara Denizinin insan faaliyetlerinden kaynaklanan çevresel kirliliğin baskısı altında olduğu alana ilişkin bilimsel çalışmalarda ifade edilmektedir.

Bu belge, 5070 sayılı Kanun hükümlerine uygun olarak elektronik imza ile imzalanmıştır.

T.C.
DANIŞTAY
DÖRDÜNCÜ DAİRE

Esas No : 2023/11514

Karar No : 2024/2866

Davalı idare tarafından, dava konusu işlemin tesisinden önceki süreçte hazırlanan Marmara Denizi ve Adalar Özel Çevre Koruma Bölgesi **Gereke Raporunda**; Dünya üzerinde tamamı tek bir ülkenin sınırları içinde yer alan, İstanbul, Bursa, Balıkesir, Çanakkale, Kocaeli, Tekirdağ ve Yalova illerine kıyısı olan yaklaşık 11.350 kilometre kare yüzölçümlü Marmara Denizine ilişkin denizel biyolojik çeşitliliğe ilişkin tespit ve değerlendirmelere yer verildiği, deniz yüzeyinin Ege Denizine doğru akan Karadeniz kökenli, dibinin ise Karadenize doğru akan Akdeniz kökenli tuz, sıcaklık ve oksijen oranı bakımından farklı su kütlelerinden oluştuğu, sahip olduğu farklı ekolojik ve oşinografik özellikleri ile jeomorfolojik yapısıyla özel bir iç deniz olduğu, İstanbul ve Çanakkale boğazları ile Akdeniz ve Karadenizi birbirine bağlayan stratejik öneme sahip bir su yolu olmasının yanında Akdeniz ve Karadeniz kökenli türler için hem bir bariyer hem de ekolojik koridor görevi gördüğü, biyolojik çeşitlilik bakımından iki deniz arasında bir göç yolu oluşturduğu, doğal yapısı, zengin flora-faunası, sosyo kültürel dokusu ile söz konusu sahip olduğu varlıkların bütüncül bir anlayışla değerlendirilerek korunması ve ekosistemle uyumlu sürdürülebilir kullanımların hedeflenmesinin zorunlu olduğu nadir yerlerden olması nedeniyle Özel Çevre Koruma Bölgesi olmasının gerekliliklerine sahip bulunduğu tespitlerine yer verildiği, öte yandan Marmara Denizi ve Adalar Özel Çevre Koruma Bölgesinde biyolojik çeşitliliğin (flora-fauna) tespiti, endemik, nadir, nesli tehdit ve tehlike altında olan tür ve habitatların sınıflandırılması, bölgeleşmesi, tehditlerinin ve korunmasına esas verilerin ortaya konması, koruma ve kullanma ilkelerinin belirlenmesini ve yönetilmesini sağlamak üzere karar vericilere yol göstermesi amacıyla konusunda uzman 37 akademisyenin görev aldığı **"Marmara Denizi ve Adalar Özel Çevre Koruma Bölgesi (Kara-Kıyı ve Denizel Alanda) Biyolojik Çeşitlilik Araştırma Projesinin"** yürütüldüğünün davalı idare tarafından beyan edildiği görülmektedir.

Bu bağlamda, Marmara Denizinin, Türkiye ve Dünya ölçeğinde nadir biyolojik, ekolojik ve jeomorfolojik özellikleri içeren, canlı tür ve çeşitleri bakımından endemik, nadir ve nesli tehdit ve tehlike altında olan türleri barındıran, çevre kirlenmeleri ve bozulmalarına duyarlı, biyolojik çeşitliliğin, doğal kaynakların ve bunlarla ilgili kültürel kaynak değerlerinin korunması ve sürdürülebilirliğinin sağlanması gerekli olan alan olarak kabulünde duraksama bulunmamaktadır.

Bu durumda, Marmara Denizinin yukarıda belirlenen nitelikleri dikkate alınarak, çevre kirlenmesi ve bozulmasına karşı korunması, doğal güzelliklerin gelecek nesillere intikalinin teminat altına alınması amacıyla mevzuata uygun biçimde Özel Çevre Koruma Bölgesi olarak tespit ve ilân edildiği sonucuna varılmıştır.

Öte yandan, kıyıların ve sahil şeritlerinin koruma ve kamu yararına kullanma esasları Kıyı Kanunu ile belirlenmiş, anılan Kanunda kıyı kenar çizgisi, deniz, tabii ve suni göl ve akarsularda, kıyı çizgisinden sonraki kara yönünde su hareketlerinin oluşturduğu kumluk, çakıllık, kayalık, taşlık, sazlık, bataklık ve benzeri alanların **doğal sınırı** olarak

Bu belge, 5070 sayılı Kanun hükümlerine uygun olarak elektronik imza ile imzalanmıştır.

T.C.
DANIŞTAY
DÖRDÜNCÜ DAİRE

Esas No : 2023/11514

Karar No : 2024/2866

tanımlanmış ve kıyı kenar çizgisinin tespit, onay ve yürürlüğe girme usulü düzenlenmiştir.

Kıyı kenar çizgisinin tespit, onay ve yürürlüğe girme usulüne ilişkin olarak Kıyı Kanununda yer alan düzenlemeler, deniz, tabii ve suni göller ve akarsularda **kıyı kenar çizgisinin tespiti**, kıyıların kullanılması ve korunması ile kıyılarda, doldurma ve kurutma yoluyla kazanılan alanlarda, deniz ve göllerin kıyılarının devamı niteliğinde olan sahil şeritlerinde planlama ve uygulama esaslarını belirlemek amacıyla 3621 sayılı Kıyı Kanununun 5. ve 16. maddelerine dayanılarak hazırlanan Kıyı Kanununun Uygulanmasına Dair Yönetmelikte anılan Kanuna uygun olarak detaylandırılmış ve bu usule göre belirlenmiş olan kıyı kenar çizgisinin hangi koşullarla değiştirilebileceği tahdidi olarak sayılmıştır.

Artan sanayileşme, nüfus artışı ve kentleşmeden kaynaklanan çevresel kirliliğin yalnızca Marmara Denizinin değil kıyılarının da ekolojik dengesini olumsuz etkilediği, Özel Çevre Koruma Bölgesi ilanıyla hedeflenen amaca ulaşılabilmesi için kıyı ve denizel alanın bütünsel olarak değerlendirilerek koruma kullanma dengesinin belirlenmesi gerektiği, kaldı ki yukarıda belirtildiği üzere Kıyı Kanununda ve Kıyı Kanununun Uygulanmasına Dair Yönetmelikte onaylı kıyı kenar çizgilerinin itiraz üzerine hatalı olduklarının tespiti halinde değiştirilmelerine dair usulün düzenlendiği, ayrıca idarece devam ettiği belirtilen Biyolojik Çeşitlilik Araştırması Projesi kapsamında elde edilecek bilimsel verilerin analizi neticesinde gerekçesi ortaya konularak Özel Çevre Koruma Bölgesi sınırlarının her zaman değiştirilebileceği göz önüne alındığında davacının kıyı kenar çizgisi esas alınarak Özel Çevre Koruma Bölgesi ilanının hukuka aykırı olduğu iddiasına itibar edilmemiştir.

B) Dava konusu Marmara Denizi ve Adalar Özel Çevre Koruma Bölgesinin Özel Çevre Koruma Bölgesi sınırlarını belirleyen kıyı kenar çizgisinin kara tarafında kalan kısmı (Adalar) yönünden değerlendirilmesine gelince;

Dava konusu işlemlerle ilan edilen Özel Çevre Koruma Bölgesi sınırları içerisinde **karasal alan olarak** Prens Adaları (Büyükada, Heybeliada, Burgaz Adası, Kınalı Ada, Sedef Adası, Tavşan Adası, Kaşık Adası, Vordonos Kayalıkları, Sivriada, Yassıada), Kapıdağ Yarımadası, Marmara Adası ve Marmara Adalarının (Avşa Adası, Paşalimanı Adası, Ekinlik Adası, Koyun Adası) yer aldığı görülmektedir.

Davalı idare tarafından, dava konusu işlemin tesisinden önceki süreçte hazırlanan Marmara Denizi ve Adalar Özel Çevre Koruma Bölgesi **Gerekçe Raporunda**; Prens Adaları, Kapıdağ Yarımadası, Marmara Adası ve Marmara Adalarına ilişkin tespit ve değerlendirmelere yer verildiği, bu kapsamda, Prens Adalarının çevresel, jeolojik, biyolojik, tarihi ve arkeolojik özelliklerine ilişkin bilgilere ve alandaki **biyoçeşitliliğe ilişkin değerlendirmelere yer verildiği**, Kapıdağ Yarımadası ile Marmara Adasının çevresel, jeolojik, biyolojik özelliklerine ilişkin bilgilere yer verildiği, Marmara Adalarına ilişkin olarak ise sadece genel olarak coğrafi, tarihi ve arkeolojik bilgilere yer verilmekle yetinildiği anlaşılmaktadır.

Bu belge, 5070 sayılı Kanun hükümlerine uygun olarak elektronik imza ile imzalanmıştır.

T.C.
DANIŞTAY
DÖRDÜNCÜ DAİRE

Esas No : 2023/11514

Karar No : 2024/2866

Anılan **Gerekçe Raporunda**; teklife konu alanın doğal değerler açısından özellikli denizel alan olduğu, Marmara Denizini koruyabilmek için adalarla birlikte planlanarak yönetilmesi gerektiği, bu nedenle alan için en uygun koruma statüsünün "Özel Çevre Koruma Bölgesi" olmasının öngörüldüğü tespitlerine yer verilerek, bu tespitler yukarıda sayılan karasal alanların (adaların) dava konusu Özel Çevre Koruma Bölgesi sınırlarına dahil edilmesine gerekçe olarak sunulmuştur.

Öte yandan, davalı idarece, Tabiat Varlıklarını Koruma Genel Müdürlüğü tarafından **doğal sit alanlarının yeniden değerlendirilmesi kapsamında** 2014 yılında başlatılan Adalar 1., 2. ve 3. Derece Doğal Sit Alanı ve Sürdürülebilir Kontrollü Kullanım Alanı Ekolojik Temelli Bilimsel Araştırma Raporunun 2016 yılında tamamlandığı, elde edilen verilerin değerlendirilmesinden alanın Özel Çevre Koruma Bölgesi olması gerektiğinin anlaşıldığı, Adalar İlçesinin büyük bir kısmının doğal sit alanı olarak tescil edilmiş alanlardan oluştuğu, **plan onama yetkisinin zaten idarelerinde olduğu, dava konusu Özel Çevre Koruma Bölgesinde kalan kıyı alanlarında da plan onama yetkisinin Özel Çevre Koruma Bölgesi ilanından önce de idarelerinde bulunduğu**, İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanlığı tarafından hazırlanan "Marmara Denizi ve Adalar Özel Çevre Koruma Bölgesi, Adalar 1/5000 ölçekli Koruma Amaçlı Nazım İmar Planı" ve Adalar Belediyesinin 03/01/2012 tarihli ve 2012/19 sayılı İller Bankası A.Ş.ye yetki verilmesine dair Meclis kararı kapsamında İller Bankasınca hazırlatılan "Adalar 1/1000 Ölçekli Uygulama İmar Planının" Bakanlık Makamınının 12/05/2023 tarihli ve 6419988 sayılı Olur'u ile onaylandığı beyan edilmektedir.

Bu durumda, **Marmara Denzinin** biyoçeşitliliğinin korunması ve sürdürülebilirliğinin sağlanarak gelecek kuşaklara aktarılması amacıyla **kıyı kenar çizgisi esas alınarak** ilan edilen dava konusu özel çevre koruma bölgesine, kıyı kenar çizgisinin kara tarafında kalan diğer karasal alanlardan farklı olarak Adaların (dava konusu Marmara Denizi ve Adalar Özel Çevre Koruma Bölgesinin Özel Çevre Koruma Bölgesi sınırlarını belirleyen kıyı kenar çizgisinin kara tarafında kalan kısmı) dahil edilmesinin, Prens Adalarının büyük kısmının zaten doğal sit alanı olduğu, buralara ilişkin planlama yetkisinin zaten davalı idareye ait olduğu, Kapıdağ Yarımadası, Marmara Adası ve Marmara Adalarına ilişkin olarak ise yeterli bilimsel araştırma ve yerinde yapılan gözlemler sonucunda elde edilen verilere dayanılmadığı göz önünde bulundurulduğunda, işlevsel ve ihtiyaç dahilinde olduğunun davalı idarece ortaya konulmadığı, Prens Adalarının mevcut koruma statüsünde korunmasının yeterli görülmemesinin, alanın daha üst bir koruma statüsünde korunması gerektiğinin nedeninin bilimsel verilere ve objektif kriterlere dayanılarak gerekçelendirilemediği hususları birlikte değerlendirildiğinde, dava konusu Marmara Denizi ve Adalar Özel Çevre Koruma Bölgesi ilanına dair işlemin **Özel Çevre Koruma Bölgesi sınırlarını belirleyen kıyı kenar çizgisinin** kara tarafında kalan kısmı (Adalar) yönünden hukuka uygunluk bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Bu belge, 5070 sayılı Kanun hükümlerine uygun olarak elektronik imza ile imzalanmıştır.

KARAR SONUCU

:

Açıklanan nedenlerle;

1. Dava konusu 05/11/2021 tarih ve 31650 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan, 2872 sayılı Çevre Kanunu'nun 9. maddesi uyarınca bazı alanların Marmara Denizi ve Adalar Özel Çevre Koruma Bölgesi olarak tespit ve ilan edilmesine ilişkin ekli kararın yürürlüğe konulması yolundaki 04/11/2021 tarih ve 4758 sayılı Cumhurbaşkanı Kararının **Marmara Denizi ve Adalar Özel Çevre Koruma Bölgesi sınırlarını belirleyen kıyı kenar çizgisinin kara tarafında kalan kısmı (Adalar) yönünden oybirliğiyle İPTALİNE,**

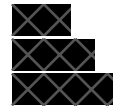
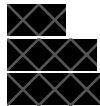
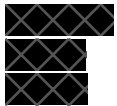
2. Dava konusu 05/11/2021 tarih ve 31650 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan, 2872 sayılı Çevre Kanunu'nun 9. maddesi uyarınca bazı alanların Marmara Denizi ve Adalar Özel Çevre Koruma Bölgesi olarak tespit ve ilan edilmesine ilişkin ekli kararın yürürlüğe konulması yolundaki 04/11/2021 tarih ve 4758 sayılı Cumhurbaşkanı Kararının **Marmara ve Adalar Özel Çevre Koruma Bölgesi sınırlarını belirleyen kıyı kenar çizgisinin deniz tarafında kalan kısmı (Marmara Denizi) yönünden oyçokluğuyla REDDİNE,**

3. Dava kısmen iptal, kısmen retle sonuçlandığından, ayrıntısı aşağıda gösterilen toplam 787,00-TL yargılama giderinin 393,50-TL'sinin davalı idarelerden alınarak davacılar verilmesine, geri kalanın davacı üzerinde bırakılmasına,

4. Karar tarihinde yürürlükte bulunan Avukatlık Asgari Ücret Tarifesi uyarınca **duruşmasız davalar için belirlenen 17.100,00 TL vekâlet ücretinin davalı idareden alınarak davacılar, 17.100,00 TL vekâlet ücretinin ise davacılardan alınarak davalı idarelere verilmesine,**

5. Posta giderleri avansından artan tutarın kararın kesinleşmesinden sonra taraflara iadesine,

6. Bu kararın tebliğ tarihini izleyen 30 gün içerisinde Danıştay İdari Dava Daireleri Kuruluna temyiz yolu açık olmak üzere, 09/05/2024 tarihinde karar verildi.

YARGILAMA GİDERLERİ (DAVACILAR) :

Başvuru Harcı	: 124,00 TL
Karar Harcı	: 168,30 TL
YD Harcı	: 133,00 TL
YD İtiraz Harcı	: 220,70 TL
Vekâlet Harcı	: 23,00 TL
Posta Gideri	: 155,60 TL
TOPLAM	: 787,00 TL

(X) KARŞI OY :

Dava konusu 05/11/2021 tarih ve 31650 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan, 2872 sayılı Çevre Kanunu'nun 9. maddesi uyarınca bazı alanların Marmara Denizi ve Adalar Özel Çevre Koruma Bölgesi olarak tespit ve ilan edilmesine ilişkin ekli kararın yürürlüğe konulması yolundaki 04/11/2021 tarih ve 4758 sayılı Cumhurbaşkanı Kararının Marmara ve Adalar Özel Çevre Koruma Bölgesi sınırlarını belirleyen kıyı kenar çizgisinin deniz tarafında kalan kısmı (Marmara Denizi) yönünden de dava konusu işlemin iptali gerektiği oyuyla Dairemiz kararına davanın reddine ilişkin kısmı yönünden katılmıyorum.

Üye

Bu belge, 5070 sayılı Kanun hükümlerine uygun olarak elektronik imza ile imzalanmıştır.

18/18

